

ІСТОРІЯ КНИЖКОВИХ КОЛЕКЦІЙ ТА ЗІБРАНЬ

УДК 026:2-36:2-523.6(477):272/276

*І. О. Ціборовська-Римарович,
кандидат історичних наук
Національна бібліотека України
імені В. І. Вернадського*

АГІОГРАФІЧНА ЛІТЕРАТУРА У КНИГОЗБІРНЯХ КАТОЛИЦЬКИХ МОНАСТИРІВ ЛУЦЬКОЇ/ЛУЦЬКО-ЖИТОМИРСЬКОЇ ДІЕЦЕЗІЇ XVII–XIX ст.: РЕПЕРТУАР ВИДАНЬ ТА ЇХ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДУХОВНОСТІ ЧЕРНЕЧИХ ОСЕРЕДКІВ

На основі джерел зібрано інформацію про агіографічну літературу в бібліотеках одинадцяти римо-католицьких монастирів Луцької/Луцько-Житомирської дієцезії, подано її узагальнюючу характеристику і окреслено її роль як одного із засобів формування духовності чернечих осередків та використання у місійній діяльності.

Ключові слова: монастирські бібліотеки, історичне бібліотекознавство, агіографія, Луцько-Житомирська дієцезія.

Агіографія є різновидом церковно-історичної літератури, в якій подається опис життя аскетів, християнських мучеників, церковних і державних діячів, канонізованих Християнською Церквою. Життєписи могли включати в себе окрім біографії святого присвячені йому молитви, повчання, які робили життя взірцем подвижництва і християнського доброчинства для наслідування.

Мета даної публікації – зібрати та узагальнити інформацію про агіографічну літературу в бібліотеках римо-католицьких монастирів Луцької/Луцько-Житомирської дієцезії, стародруки якої нині зберігаються у фондах Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (далі – НБУВ), визначити її роль у житті чернечих осередків та надати історико-книгознавчий коментар до виявлених видань.

Об'єктами дослідження обрано стародруки книгозбірень таких релігійних громад: Бердичівського (1636–1866) та Вишневецького (30-ті рр. XVIII ст. – 1832 р.) монастирів босих кармелітів, Луцького (1604–1773),

© І. О. Ціборовська-Римарович, 2015

Берестейського (1619–1773), Острозького (1624–1773), Кременецького (бл. 1702–1773) єзуїтських колегіумів, Дедеркальського (1735–1889) та Кременецького (40-ві рр. XVIII ст. – 1807) монастирів отців реформатів, Луцького (1717/18–1850), Берестецького (1689–1832) та Теофіпольського (1738–1832) тринітарських монастирів.

Одержана в результаті дослідження інформація не може претендувати на вичерпність, бо на сьогодні маємо різний ступінь збереженості бібліотечних фондів кожного з монастирів, а також архівних документів, дотичних історії монастирських бібліотек. Так, зберігся тільки один рукописний каталог бібліотеки Бердичівського монастиря босих кармелітів, датований 1781 р., за яким можна цілком представити склад і зміст бібліотечного фонду на конкретний час функціонування монастиря. Сама книгозбірня також дійшла до нашого часу у майже неушкодженому стані і зберігається окремою самостійною колекцією у відділі бібліотечних зібрань та історичних колекцій НБУВ (далі – ВІК; фонд нині нараховує 4852 од. зб.). Компактно збереглася книгозбірня Кременецького єзуїтського колегіуму, яка стала складовою частиною бібліотеки Волинського ліцею після скасування Товариства Ісуса (нині 654 од. зб.) і влилася до бібліотеки Університету св. Володимира після припинення діяльності Ліцею. Колекції Острозького єзуїтського колегіуму (нині 668 од. зб.) та Вишневецького монастиря босих кармелітів (нині бл. 100 од. зб.) були фізично реконструйовані в результаті евристичної роботи та упорядкування бібліотечного фонду. Стародруки названих тринітарських і реформатських монастирів нині зберігаються у складі книжкової колекції «Бібліотека Луцько-Житомирської семінарії», куди вони надійшли після закриття монастирів у 1832 р. та 1887 р. (Дедеркальський монастир). Стародруки Берестейського колегіуму зберігаються компактно в структурному підрозділі бібліотеки Університету св. Володимира. Виявлення примірників цих бібліотек проходило за провенієнціями шляхом перегляду фонду *de visu* і укладання бібліографічних списків.

Джерельною базою дослідження є стародруки названих бібліотек, два рукописних каталоги – каталог бібліотеки Бердичівського монастиря 1781 р. під заголовком «*Index librorum Bibliothecae Carmelitarum Discalc[eatorum] Conventus Berdicoviensis conscriptus In Anno D[omi]ni 1781. Mense Decembri*» (Інститут рукопису НБУВ (далі – ІР НБУВ), ф. I, од. зб. 6413), каталог Волинської православної духовної семінарії в двох томах, останньої чверті XIX ст., в якому відмічені стародруки книгозбірні Острозького єзуїтського колегіуму (ІР НБУВ, ф. I, од. зб. 4726; Центральний державний історичний архів України у м. Києві (далі – ЦДІАУК), ф. 2227, оп. 1, спр. 424), що зберігаються в ІР НБУВ та ЦДІАУК, та

інвентар луцької поезуїтської бібліотеки 1783 р. «Inwentarz Biblioteki Łuckiej poiezuitskiej będącej do roku 1787 w murach P. Kapituły ustapionej» (ЦДІАУК, ф. 710, оп. 2, спр. 1200, арк. 29–38; обсяг фонду становить 1321 од. зб.). Вони подають вичерпну інформацію про агіографічну літературу в монастирських книгозбірнях. На превеликий жаль, з названих римокатолицьких монастирів до нашого часу збереглися документальні джерела про книгозбірні тільки цих трьох релігійних громад.

У монастирських бібліотеках апіорі завжди були агіографічні твори. Ними користувалися для індивідуального читання, в богослужіннях, при підготовці проповідей, їхні сюжети використовувалися в іконографії та малярстві на релігійні теми. Ці книжки для ченців служили прикладом подвижництва на ниві служіння Всевишньому та Християнській Церкві, відігравали важливу виховну роль у формуванні їхньої духовності та відданості обраному життєвому шляху. Віддзеркалення індивідуального читання ми можемо знайти у виразі церковного письменника-містика, августиніанця Томи Кемпійського (1380–1471), який писав: «Усюди шукав я спокою і тільки в єдиному місці знайшов його – у кутку, з книжкою». Орденські статuti передбачали знання орденських правил та історії Християнської Церкви і ордену, а відтак і життя їхніх визначних представників.

У книгозбірнях єзуїтських колегіумів були життєписи засновника Ордену Ігнація Лойоли (1491–1556), життя святих, укладені членом Товариства Ісуса Петром Скаргою (1536–1612), видання твору св. Ієроніма «Vitae Sanctorum», життя польських єзуїтів Станіслава Костки (1550–1568) та Каспара Дружбицького (1587–1662). У книгозбірні Кременецького колегіуму знаходимо такі видання агіографічної тематики, пов'язані з діяльністю членів Ордену єзуїтів: «Pamiętka abo katalog szczęśliwej śmierci niektórych Zakonników Societatis Jesu częścią męczną koroną częścią żywota zwiąobliwością znacznych...» (Каліш, [s.a.]; НБУВ, ВІК: SJ 196); два видання життєпису провінціала Ордену єзуїтів Каспара Дружбицького пера єзуїта Данієля Павловського (1626–1673) – «Vita P. Gasparis Druzbicki, Poloni Societatus Jesu» (Краків, 1670; НБУВ, ВІК: SJ 255) і «Wierna życia wielebnego Xiedza Kaspra Druzbickiego SJ relacya» (Замостя, 1700; НБУВ, ВІК: SJ 222), житіє члена Товариства Ісусового св. Станіслава Костки «Relacya albo krotkie opisanie cudów i dobrodziejstw ... B. Stanisława Kostki S. J.» (Краків, 1630; НБУВ, ВІК: SJ 191) пера єзуїта Миколая Оборського (1576–1646). У кременецьких отців єзуїтів були життя святих інших католицьких орденів. Виявлено два твори домініканця Феліціана Нововейського (1687–1762), перший – про канонізованих членів Ордену проповідників «Phaenix decoris et ornamenti Provinciae Polonae S. Ordinis Praedicatorum D. Hyacinthus Odrovansius redivivus ...»

(Познань, 1752; НБУВ, ВІК: SJ 205) і другий – опис життя та мученицької смерті п'ятьох місіонерів-домініканців у Китаї – «*Życie doczesne pięciu wielbnych kapłanów Zakonu Kaznodziejskiego... Piotra Sans ..., Franciszka Serano, Joachima Rojo, Jana Alkober, Franciszka Dyaz misjonarzyw chińskich...*» (Познань, 1753; НБУВ, ВІК: SJ 216). У книгозбірні колегіуму був твір іншого домініканця – Клеменса Ходикевича (1715–1797) – про життєвий шлях папи римського Клементія I «*Gloria ... Clementis, romani pontificis, huius nominis primi ...*» (Львів, 1757; НБУВ, ВІК: 185). Мали кременецькі єзуїти видання твору каплана Конгрегації ораторіанів (або філіпінів) Петра Якуба Бакціуса, перекладене польською з латинської Адамом Конажевським, який змальовує життєвий шлях і діяння фундатора названої конгрегації св. Філіпа Нері (1515–1595) «*Żywot świętego Filipa Nereusza z Florencyi: Congregarionis oratorii fundatora...*» (Лешно, 1683; НБУВ, ВІК: SJ 203), видання життя члена Ордену канонів регулярних лютеранських благословенного Станіслава Казимирчика, написане членом цього ж Ордену Аквіліном Міхалом Горчинським (†1716), – «*Żywy wzor apostolskiej doskonałości W. Stanisław Kazimierzczuk ... Zakonu kanonikow regularnych łaterańskich...*» (Краків, 1702; НБУВ, ВІК: SJ 223), твір ксьондза Егідія (Ідзі) від св. Юзефа (1691–1746) – життєпис превелебного Юзефа від Божої Матері Каласантія, засновника Ордену піарів і його першого очільника, – «*Historia świętobliwego życia ... W. Jozefa od Matki Bożej Kalasancjusza Zakonu Scholarum Piarum fundatora i pierwszego generała...*» (Варшава, 1744; НБУВ, ВІК: SJ 194). Окрім того було видання життєпису благословенного бернардина Симона з Липниці «*Wizerunek doskonałości apostolskiej albob Żywot błogosławionego Szymona z Lipnice, Zakonu Braci Mniejszych Ojca S. Franciszka OO. Bernardynów wielkiego cudotworcy...*» (Краків, 1735; НБУВ, ВІК: SJ 227).

Луцькі єзуїти мали в своїй книгозбірні житіє благословенного бернардина Яна з Дуклі (1414–1484) «*Vita S. Joannis de Dukla*», який був оголошений папою Клементом XII одним з головних патронів Польщі і Литви [2, арк. 32]. В інвентарі луцької позсуїтської книгозбірні місце і рік видання не вказувалися. Берестейські єзуїти мали в своїй книгозбірні видання інкунабульного періоду твору св. Ієроніма «*Vitae sanctorum partum*» ([Страсбург, 1485]; НБУВ, ВСРВ, ІА 167) [4, с. 84–85, № 238]. Стародрук має провенієнції, які ілюструють історичний шлях примірника з Берестя до Києва. Це запис про приналежність до бібліотеки Дорогичинського училища з № 1383 та шифр бібліотеки Університету св. Володимира, її структурної частини під умовною назвою «Роки. 1855–1040».

З агіографічних творів кременецької бібліотеки реформатів можна назвати такі: друге видання твору португальця Франциска від св. Августина

де Мацедо «*Vitae Sanctorum Joannis de Matta et Felicis Valesii...*» (Львів, 1754) – життєпис засновників Ордену тринітаріїв св. Жана де Матта (1150–1213) та св. Фелікса Валуа (1127–1212); «*Krótkie zebranie życia, snoty u cudów B. Jozefa Dezy z Kopertynu Zakonu Braci Mniejszych S. Franciszka konwentualów ..., teraz z włoskiego na polski język przetłumaczone...*» (Львів, 1756; НБУВ, ВІК: Агмар 15/755) – опис життя і чудес св. Джозефа Деса з Купертино, члена Ордену менших братів конвентуалів (Desa, Deza; 1603–1663); твір реформата отця Рафаеля з Риму «*Życie wielibnego ... O. Leonarda Casanova z Portu S. Maurycego, missionarza apostolskiego Zakonu BB. Mniejszych Reformatów Prowincji Rzymskiej..., teraz z włoskiego na polski przetłumaczone jednym z reformatów Kustodji Ruskiej z skróceniem...*» (Львів, 1757; НБУВ, ВІК: Агмар 12/74) – про життя отця реформата св. Леонарда з Порто-Мауриція Касанови (St. Leonardo da Porto Maurizio Casanova; 1676–1751), який вважається патроном місіонерських приходів. Перше видання цієї праці побачило світ у Римі 1754 р. Стародрук «*Vita della venerabile Madre Giovanna Maria della Croce di Roveredo...*» (Тренто, 1770; НБУВ, ВІК: Агмар 12/31) присвячений життєписові св. Джованни Марії делля Кроце з Роверето (Croce; 1603–1673).

Найповнішу інформацію про агіографічну літературу в монастирській книгозбірні бердичівських кармелітів репрезентує згаданий рукописний каталог бібліотеки. Окремого тематичного розділу, присвяченого агіографічній літературі, в каталозі немає. Бібліографічні описи цих видань включено в три тематичних розділи каталогу: «*Spirituales polonici*», «*Spirituales iacini*» та «*Historici sacri et profani*». Природно, що в бібліотеці були життя членів кармелітанських орденів. Так, у книгозбірні бердичівських босих кармелітів зафіксовано три праці босого кармеліта, генерала Конгрегації св. Іллі босих кармелітів Філіпа від Св. Трійці, а саме: «*Decor Carmeli Religiosi*» (Ліон, 1665) [1, с. 55, № 72], «*Ozdoba karmelu Zakonnego w splendorach świętych, u życia doskonałością znaczniejszych Karmelitów u Karmelitanek...* – Cz. 1, 2» (Люблін, 1746; Краків, 1747; 4 пр.) [1, с. 55, № 22, 28, 35, 36], життєпис святого Католицької Церкви, босого кармеліта, генерала Ордену босих кармелітів Доменіка від Ісуса Марії (1559–1630) «*Historia świętobliwego życia Wieleb. O. Dominika a Jesu Maria osów karmelitów niegdy generała...*» (Краків, 1675) [1, с. 54, № 81]. Папа Григорій XV називав його «збирачем офір».

Було в монастирській книгозбірні життє св. Терези від Ісуса Авільської (світське ім'я Тереза Санчес де Сепеда д'Авіла-і-Аумада; 1515–1582) – реформатора Кармелітанського ордену, засновниці Ордену босих кармелітів, письменниці-містика. В рукописному каталозі зазначено краківське видання 1650 р. під заголовком «*Opisanie życia S. Teresy, u xięgi dwie o fundacjach iej*» [1, с. 54, № 83].

У бібліотеці монастиря знаходилося бердичівське видання праці домініканця, доктора теології, пріора домініканського монастиря у Ходоркові Клеменса Ходикевича про життєвий шлях св. Вінцентія Фереріуша (бл. 1350–1419), члена Ордену домініканців, – «Historja życia, cudów u usznowania ... S. Wincentego Ferreriusza...» (Бердичів: друкарня монастиря, 1779; НБУВ, ВІК: Берд. кол. 2405) [1, с. 44, № 109], і два примірники краківського видання життя цього святого Католицької Церкви: «Życie S. Wincentego Ferreriusza / przez Konieczkiewicza» (Краків, 1750) [1, с. 52, № 11, 14]. Вінцентій Фереріуш увійшов у церковну історію як «Янгол Апокаліпсису». Він вважався покровителем шлюбу, будівничих, захисником від епілепсії, головного болю, гарячки та безпліддя.

Бердичівські отці кармеліти мали в своїй книгозбірні життєпис святої Католицької Церкви Кунегунди (†1292) – дочки угорського короля Бели IV, дружини польського короля Болеслава VI, яку було беатифіковано 1690 р., а 1695 р. офіційно визнано покровителькою Польщі та Литви, вона вважалася патронесою видобувачів кам'яної солі: «В. Kunegundy życie u cuda. Process kanoniczny teuże» (Краків, 1718) [1, с. 55, № 39].

У кармелітанській бібліотеці було два примірники видання життя святої Католицької і Православної Церкви, рівноапостольної першомучениці серед жіноцтва Теклі (Фекли Іконійської), патронки помираючих, хворих на очі, захисниці під час пожеж та епідемій, від змій та диких звірів, яке в рукописному каталозі записано так: «S. Tekli Nabożeństwo zebrane, cuda u życie» (Краків, 1758) [1, с. 41, № 27; с. 42, № 46]. У бердичівській монастирській друкарні було видане життя св. Теклі під назвою «Obrona w każdey potrzebie doświadczona S. Tekla, Panna u Męczenniczka, to iest Życie iey...» (Бердичів, 1770) [3, № 2591]. Але в згаданому каталозі його бібліографічний опис відсутній. На нашу думку, малоімовірно, щоб така публікація монастирської друкарні була відсутня в монастирській книгозбірні. Але евристична робота з фондами в бібліотеках України засвідчила, що нині в Україні відомий тільки один фрагмент бердичівського видання, який зберігається у фондах Національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника (Львів). Це може свідчити про активне використання книжки в минулому.

У фондї монастирської бібліотеки знаходилися два примірники бердичівського видання життєпису св. Марії Магдалини пера провінціала Руської провінції отців реформатів Кароля Квінти. Видання називалося «Romans zbawienny albo Opisanie życia S. Maryi Magdaleny...» (Бердичів, 1779) [1, с. 44, № 41; с. 54, № 77]; [3, № 2994]. Відомий сьогодні тільки один примірник цього видання в Україні, у фондах НБУВ (ВІК: BZ 1200). У бібліографічних каталогах під 1779 р. фігурує ще одне бердичівське видання життя св. Марії Магдалини – «Opisanie życia S. Maryi Magdaleny» (Бердичів, 1779) [3, № 2998], примірники якого не виявлені.

У бібліотеці зберігалось видання твору св. Ієроніма «*Żywoty Oyców albo dzieje y duchowne powieści starców, zakonnikow, pustelnikow wschodnich ...*» (Краків, 1688) [1, с. 57, № 93] в перекладі з латинської мови на польську професора Краківської академії Себастьяна Піскорського. Були в кармелітанській книгозбірні житіє покровителя Польщі св. Станіслава, краківського єпископа (1030–1079), видане в Кракові 1511 р. [1, с. 53, № 55], і два видання житій св. Станіслава Казимирчика (світське ім'я Станіслав Солтис; 1433–1489), видані в Кракові в 1702 та 1763 рр. [1, с. 52, № 19; с. 53, № 41].

Згідно з бібліографічними джерелами, в друкарні бердичівського монастиря тричі було опубліковано твір св. Бонавентури «*Żywot Pana Naszego Jezusa Chrystusa...*» в 1794, 1822 і 1840 рр. За рукописним каталогом монастирської бібліотеки та у її фонді примірників цих видань не виявлено. Нині відомо, що в книгосховищах України зберігається два примірники видання 1822 р. і один примірник видання 1840 р. Примірники видання 1794 р. нам не відомі. У «*Bibliografii polskiej*» К. Естрайхера бердичівські видання твору св. Бонавентури не зафіксовані. Априорі в монастирській бібліотеці повинні були бути примірники цих видань. Вочевидь, їхня популярність при невеликому накладі, з одного боку, спричинила три перевидання книжки, з іншого, цим пояснюється те, чому її примірники збереглися до нашого часу в такій невеликій кількості.

У фонді монастирської бібліотеки знаходилися також видання твору піара Стефана від св. Войтеха (Станевського) «*Żywot Nayswietszej Maryi Panny objawiony Maryi od Jezusa [Agredy]*» (Краків, 1731) [1, с. 56, № 40], твору Джозефа Гентілі в перекладі з італійської на польську пріора Львівського кармелітанського монастиря Марціна Рубчинського про життя пріориси Фазанського кармелітанського монастиря Ружі Марії Серіо «*Życie przedziwnych cnót i akcyi pełne ... Róży Maryi Serio, przeoryszy klasztoru Fazańskiego Zakonu N. Panny Maryi z Góry Karmelu ...*» (Львів, 1745) [1, с. 52, № 21], видання житій святих Католицької Церкви Петра Скарги «*Żywoty Świętych*» (Вільно, 1747) [1, с. 56, № 44].

Бердичівські кармеліти могли користуватися і виданням твору босого кармеліта Томи з Аквіну від св. Ігнація, яке містило життєпис батьків Богородиці св. Анни та Йоахима «*Historya życia y cudów Świętych Anny y Joachima, Rodziców Nayswietszej Maryi Panny Matki Boskiej*» (Варшава, 1755) [6, 199–200]. Назване видання складалося з чотирьох частин: перші дві були опубліковані в друкарні отців піарів у Варшаві 1755 р., третя і четверта – у Львові, відповідно в друкарні Івана Филиповича 1756 р. та в друкарні спадкоємців Павла Гольчевського без року видання. У рукописному каталозі фігурує тільки дата 1755 р.

У каталозі є видання праці реформата Станіслава Клечевського († 1799) з життєписами отців реформатів, які відзначилися своїм правед-

ним життям: «Kalendarz seraficzny zamykający w sobie żywoty wielbnych sług Boskich Zakonu S. Franciszka Reformatów polskich osobliwą świętobliwością znamienitych ...» (Львів: друкарня Братства Св. Трійці, 1760; ЗІ № 2165) під заголовком «Żywoty sług Boskich Zakonu S. Franciszka» [1, с. 55, № 33, № 37] у двох примірниках.

Знаходився в монастирській бібліотеці й життєпис св. Алоїзія Гонзага (1568–1591), одного з наймолодших канонізованих членів Товариства Ісусового, покровителя молоді і студентства, – «Zwiercadło Niewinniści: Życie W. Alojzego Gonzaga S.J.» (Познань, 1729) [1, с. 43, № 107].

Авторства василянина Ігнатія Стебельського в бібліотеці було віленське видання 1781 р. житій св. Єфросини і Параскеви [1, с. 50, № 116]; [5, 265–266], які були незрівнянно популярнішими в Православній Церкві, ніж у Католицькій. Можливо наявність цього видання пояснюється тим, що Бердичівський монастир діяв на історично православних українських землях.

До рангу агіографічних видань можна віднести і мартирології, в яких були зібрані відомості про всіх святих Християнської Церкви на кожний день року, із зазначенням дня, місяця, року і місця, де закінчили вони свій життєвий шлях. Видання бердичівської друкарні «Martirologium» (Бердичів, 1799) мало бути в монастирській бібліотеці, хоча її каталог про цей факт відомостей не подає.

У бібліотеках тринітарських монастирів знаходилися видання життєписів засновників Ордену Найсвятішої Трійці від викупу бранців св. Жана де Матта (de Matha; 1160–1213) та св. Фелікса де Валуа (1127–1212), благовірного тринітарія Міхала де Санктіс «Zbiór życia, cnot icudów Błogosławionego sługi Bożego Machała de Sanctis ...» . У луцьких тринітаріїв зберігалося видання житія благовірного іспанського тринітарія з роду Рохасів Симона «Życie wiernego sługi Bożego W. Szymona...» (Бердичів, 1769; НБУВ, ВІК: Armar 16/744).

Викладений матеріал засвідчує, що житійний репертуар досить широко представлений у названих монастирських книгозбірнях, хоча його питома вага у бібліотечних фондах є відносно невеликою. В книгозбірнях монастирів зберігалися життєписи представників різних чернечих орденів, незалежно від приналежності монастиря до конкретного ордену. Кількісно переважали житія канонізованих осіб чоловічої статі.

Список використаних джерел

1. Каталог бібліотеки Бердичівського монастиря босих кармелітів. 1781 р. – Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, ф. І, од. зб. 6413.

2. Інвентар бібліотеки Луцького єзуїтського колегіуму. 1787 р. – Центральний державний історичний архів України у м. Києві, ф. 710, оп. 2, спр. 1200.
3. Запаско Я., Ісаєвич Я. Пам'ятки книжкового мистецтва. Каталог стародруків, виданих на Україні / Я. Запаско, Д. Ісаєвич. – Кн. 2, ч. 1, 2. – Львів, 1984.
4. Зданевич Б. Каталог інкунабул / уклад. Борис Зданевич. – К., 1974.
5. Estreicher K. Bibliografia polska / K. Estreicher. – Kraków, 1933. – Т. 29.
6. Estreicher K. Bibliografia polska / K. Estreicher. – Kraków, 1936. – Т. 31.

References

1. *Katalog biblioteki Berdychivskoho monastyria bosykh karmelitiv* [Catalogue of the Berdychiv friary of barefooted Carmelites' library]. (1781). Fond 1, Unit 6413. The Institute of Manuscript, Kyiv, Ukraine. [In Latin and Polish].
2. *Inventar biblioteki Lutskoho yezuitskoho kolehiumu* [Inventory of the Lutsk Jesuit College Library]. (1787). Fond 710, Inventory 2, Unit 1200. Central State Historical Archives of Ukraine in Kyiv, Kyiv, Ukraine. [In Latin and Polish].
3. Zapasko, Ya., Isaievych, Ya. (1984). *Pamiatky knyzhkovoho mystetstva. Katalog starodrukiv, vydanykh na Ukraini* [Heritage of book art. Catalogue of old-printed books published in Ukraine] (Book 2, Pts. 1, 2). Lviv. [In Ukrainian].
4. Zdanevych, B. (1974). *Katalog inkunabul* [Catalogue of inkunabulas]. Kyiv. [In Ukrainian].
5. Estreicher, K. (1933). *Bibliografia polska* (Vol. 29). Kraków. [In Polish].
6. Estreicher, K. (1936). *Bibliografia polska* (Vol. 31). Kraków. [In Polish].

I. Tsihorovska-Rymarovych

Hagiographical literature in the libraries of the Roman-Catholic friaries of the Lutsk/Lutsk-Zhytomyr diocese in the XVII–XIX centuries: the editions repertory and their role in the formation of monastic communities' spirituality

The article covers the factual material about the hagiographical literature in the libraries of 11 roman-catholic friaries on the territory of Lutsk/Lutsk-Zhytomyr diocese in the XVII–XIX centuries: Berestia, Kremenets, Lutsk and Ostroh Jesuit Colleges, Berdychiv and Vyshnivets friaries of barefooted Carmelites, Berestechko, Lutsk and Teofipol Trinitarian friaries, Dederkaly and Kremenets friaries of Franciscan reformats. It rests upon the original sources: old-printed books from the named libraries, manuscript catalogues of the Berdychiv Carmelites' library and the Volyn orthodox ecclesiastical seminary's library, the manuscript inventory of the Lutsk Jesuit College. The general survey of the editions about the lives of the saints, ascetics and clergy men of the Christian Church from the libraries' fonds has been done. This literature played an important role in the formation of the spirituality of monastic communities and was used for individual reading, divine service, sermons preparation, in iconography and painting. The information about hagiographical editions is accompanied by historical and bibliographical commentaries.

Key words: monastic libraries, historical library science, hagiographical literature, Lutsk-Zhytomyr diocese.

И. О. Циборовская-Римарович

Агиографическая литература в библиотеках католических монастырей Луцкой/Луцко-Житомирской диоцезии XVII–XIX вв.: репертуар изданий и их роль в формировании духовности монашеских общин

В статье представлен фактографический материал об агиографической литературе в фондах библиотек одиннадцати католических монастырей Луцкой/Луцко-Житомирской диоцезии: Брестского, Кременецкого, Луцкого, Острожского иезуитских коллегиумов, Бердичевского и Вишневецкого монастырей босых кармелитов, Берестецкого, Луцкого и Теофипольского тринитарских монастырей, Дедеркальского и Кременецкого монастырей отцов реформатов. Источниковедческой базой публикации являются старопечатные издания из фондов названных библиотек, два рукописных каталога – библиотеки Бердичевского монастыря босых кармелитов и Волынской православной духовной семинарии и инвентарь библиотеки Луцкого иезуитского коллегиума. Собранный материал свидетельствует о том, что житийный репертуар достаточно широко представлен в монастырских библиотеках, хотя количественно не был доминирующим в библиотечных фондах. Агиографическая литература использовалась для индивидуального чтения, при богослужениях, при подготовке проповедей, в иконографии и живописи.

Ключевые слова: монастырские библиотеки, историческое библиотековедение, агиографическая литература, Луцко-Житомирская диоцезия.